

BERN SÖZLEŞMESİ

Yazan : Ord. Prof. Dr. E. HİRŞ

— A —

GENEL MÜLAHAZALAR

I.

Fikir eserleri - ki bu tabirden zihni faaliyet mahsulü olan ilim ve fen eserlerinden başka his ve muhayyilenin mahsulleri olan edebiyat, musiki güzel sanat ve sinema eserleri de anlaşılmalıdır - mahiyetleri itibariyle bütün insanların malı haline gelmek ve beşeriyetin herkesin istifadesine açık olan kültür hazinesini arttırmak istidadındadırlar. Son yüz yıl içinde keşfedilen ve gün geçtikçe tekemmül ettirilmekte olan teknik çoğaltma ve yayın vasıtaları bu temayülü her türlü tasavvurun fevkinde gerçekleştirmektedir. Plak ve film, radyo ve televizyon sayesinde; işaret, söz, ses, çizgi, satıh cisim, renk, hatta kokularla (1) "ifade" edilebilen her fikir ve muhayyile mahsulünü ses veya ışık dalgaları vasıtasıyla yahut ikisini mezcetirmek suretiyle bütün beşeriyete aynı zamanda ve tekrar tekrar arz etmek artık imkân dahiline girmiştir.

Bu suretle yerinde sabit olan "gayri menkul" (M.K. 632) ve yerinde sabit olmayarak bir yerden diğer yere nakledilebilmekle beraber aynı zamanda birden çok yerde bulunmayan "menkul" (M. K. 686) mallardan başka hiç bir yerde sabit olmayarak aynı zamanda birden çok, hatta diyebilirimki, aynı zamanda her yerde hazır bulunabilen malların mevcudiyetini de tanımak artık (2) bir zaruret haline gelmiştir.

(1) Kokulu filim hakkında bak: HİRŞ - Hukuki bakımdan fikri sây: Cilt II. Sayfa 35 not: (1)

(2) "Artık" diyorum, zira müteharrik harflerle kitap basmak usulü - ki bu teknik, fikir eserlerini çoğaltmak ve yaymak için en eski ve bugün dahi hala en önemli usuldür - bundan 500 yıl evvel Avrupa'da ilk defa, dünyada ise ikinci defa olarak icad edilmiştir. (Teferruat hakkında bak: Selim Nüzhet GERÇEK'den naklen: HİRŞ - adı geçen eser. cild. 1 sahife 45 - 47) Geçmiş olan zamanın uzunluğuna rağmen hukukçular fikir mahsullerinin hukuki mahiyet bakımından arz ettikleri hususiyetleri kabul etmek şöyle dursun görmek bile istememişlerdir. Teferruat hakkında bak: HİRŞ - Fikri, Sinaî haklar 1948 sh. 57 ve devamı Ankara Üniversitesi Yıllığı C. II. S. 275 ve devamı

Gerçi fikir mahsullerini “maddi” yani cevherden olan mallardan - ki buna “şey” denir - ayırd etmek için “gayri maddi” mal tabiri sık sık kullanılmış ve kullanılmaktadır. Fakat bu terim maksada elverişli değildir. Zira hernekadar zikri geçen mahsullerin varlıkları hiç bir maddi cisme bağlı değilse de (3) bunların temellüğe salih bir mal yani bir nevi meta olarak hukuka mevzu teşkil edebilmeleri için, bir maddileştirilme imkânı, yani kitap, nota, plak, film, radyo yayımı gibi maddi bir tezahür şekli şarttır (4). Başka kelimelerle diyebilirimki fikir mahsulleri gayri maddi varlıklarını muhafaza ettikçe harice aksetmeyen bütün şeyler gibi hukuku ilgilendirmez, ancak bunların herhangi bir tarzda tesbit edilerek ister çoğaltılmış maddi nüsha şeklinde olsun, ister işaret, ses veya resim nakline yarayan bir aletle “dalga” haline kalbedilmiş olsun herhangi bir teknik vasıta ile haricen tezahür ettirilerek umuma arz edilmeleri imkân dahiline girince artık hukuki bir meseleye konu teşkil ettikleri görülür.

Tesbit hususuna gelince: İrticalen söylenen bir nutuk zaptedilmedikçe, oynanmış bir pandomima filme, söylenen bir şarkı plâğa alınmadıkça zikri geçen fikir eserleri tıpkı henüz ressamın muhayyilesinde “tasavvur” halinde bulunan bir tablo, romancının zihninde tasarlanmış olan bir roman; bestekârın hafızasında hazır duran bir senfoni gibi henüz çoğaltılmaya ve dolayısıyla “tedavüle çıkarılmaya” elverişli değildirler. Fikir mahsullerini “umuma” yani esas itibariyle yer, zaman ve sayı ile mahdüt olmayan bir şahıs kütlesine arz edebilmek için eserin tesbiti yani eserin maddi aşının - ki buna halin icabına göre “müsvedde”, “tutanak”, “orijinal”, “negatif” vs. vs. denir. - meydana gelmiş olması şarttır.

Eserin aslı, cevher bakımından bir “şey” mahiyetinde olduğundan ekseri hallerde menkul, istisnai hallerde gayri menkul bir şey olmak itibariyle diğer nevi menkul ve gayri menkuller hakkındaki eşya hukuku kaidelerine tabidir. Binaenaleyh “cisme malik olan kimse, o şeye kanun dairesinde dilediği gibi tasarruf etmek hakkını haizdir” (M. K. 618 c. 1.)

Fikir mahsulünü vücade getiren ve bunu tesbit ederek veya ettirerek eserin maddi aslına sahip olan kimse aynı şahıs olduğu zaman hiç bir mesele çıkmaz. Fakat eserin maddi aslı fikir eserini yaratan kimsenin - kısaca eser sahibinin elinden diğer bir kimsenin zilyetlik veya mülkiyetine bir defa geçtimi “şey” mahiyetinde olan cisimle bu şeyde tecessüm ettirilen fikir eseri arasındaki ikilik bütün açıklığı ile tebarüz eder. Filhakika bir fikir eserinin maddi aşını teşkil eden bir cisme malik olan kimse, bu şeye,

(3) Bak: HİRŞ - Fikri ve sinai haklar sayfa 1. ve devamı, sayfa 6 ve devamı.

(4) Bak: HİRŞ - age: sayfa 10.

her türlü kayıttan ari olarak değil de ancak kanun dairesinde dilediği gibi tasarruf edebileceğinden; bu şeyde tecessüm etmiş olan fikir eserinin sahibine kanunen tanınmış olan hak ve selahiyetlere de; kendi mülkiyet hakkını hudutlandıran kanunî tahditler sıfatiyle hürmet etmeye mecburdur. Ve bu kanunî tahditler fikir eseri sahibine bahşedilmiş olan mutlak haklardan ibarettir. Şu halde bir tabloyu satın alan kimse malik sıfatiyle, alelade menkul bir şeyde nasıl tasarruf imkânını haiz olursa o tablo üzerinde de tasarruflarda bulunabilir. Fakat fikir eseri olan tablo üzerinde, tabloyu yapan ressama bahşedilen mutlak haklara da hürmet etmeye mecbur olur. Yani tablo sahibi tabloyu kendi evine asabilir, başkasına satabilir, miras olarak bırakabilir, imha edebilir, lâkin herhangi bir teknik usulle çoğaltarak, çoğaltılmış “kopya” lerini satmak hakkını haiz olamaz.

Evleviyetle eserin maddi aşını değil, sadece çoğaltılmış bir nüshasını, meselâ kitap şeklinde teksir edilen bir roman nüshalarını, nota şeklinde bastırılmış bir şarkıyı iktisab eden kimse “cismî” maliki sıfaliyet bundan faydalanabilir, bunu kullanabilir ve bunun üzerinde tasarruflarda bulunabilirse de kitabı veya notaları çoğaltarak, çoğaltılmış nüshaları tedavüle çıkarmak, kitabı alenen okumak, notaları çalarak musiki eserini plâk üzerinde tesbit ettikten sonra imal etiği plâkları satışa çıkarmak gibi fiillerde bulunamaz (5) hattâ modern kanunlara göre fikir eserini yalnız kitaplar, notalar, fotoğraf, plâk gibi sulp cisim şeklinde değil aynı zamanda işaret, ses veya resim nakline yarayan bir aletle dalga haline kalbederek yayın alanına çıkartmak fiili dahi eser sahibine mahfuz tutulan mutlak haklara (6) bir tecavüz teşkil eder.

Zikri geçen mutlak hakları eser sahiplerine mahfuz tutmanın hikmeti vücudu, başkasının emeğinden iktisaden faydalanmak isteyen kimşenin emek sarfedene münasip bir karşılık vermesi lüzumu prensibidir. Böyle bir karşılığın miktarı, şekli, ve tediye tarzı; mevzu, ve zaman itibariyle az çok farklar arzederse de ahlâkî ve hukukî prensip olarak zamanımızda artık her yerde tanınmıştır. Netekim Bileşmiş Milletler Genel Kurulunun 10.12.1948 tarihli ve 217 (111) sayılı kararıyle kabul edilmiş ve bakanlar Kurulunun 6/4/1949 tarihli toplantısında “resmî gazete ile yayınlanması ve yayından sonra okullarda ve diğer eğitim müesseselerinde okutulması ve yorumlanması” kararlaştırıp 27/4/1949 gün ve 7217 sayılı resmî gazetede yayınlanmış olan “İnsan hakları evrensel beyannamesi” nin 27 inci maddesinde “herkesin, sahibi bulunduğu

(5) T. H. K. Mad: 2, 3, 7, 29, 32.

her türlü ilim, edebiyat veya sanat eserlerinden mütevellit manevi ve maddi menfaatlarının korunmasına hakkı vardır” dendiğine göre artık birleşmiş milletler üyesi olan her devlet insan haklarından sayılan mezkûr hakka da (dibacede de beyan edilmiş olduğu gibi) “bütün dünyaca gerçekten saygı gösterilmesinin teminini teahhüt etmiş” demektir.

Binaenaleyh bugün için bahis konusu olan husus artık eser sahiplerine emekleri mukabilinde karşılık vermek prensibi değil, belki hangi karşılığın münasip olacağı ve böyle münasip bir karşılığın hangi yollardan hukuken temin edilebileceği meseleleridir.

II

Münasip karşılığı tesbit ve böylece tesbit edilen karşılığı hak sahiplerine hukuken sağlamak mes'elelerinin halli esas itibariyle münferit devletlerde yasama erkine sahip olan millî kanun koyanlara terettüp ettiği halde, istisnaen milletlerarası bir mahiyet arzeder. XX. inci asrın hukukunun daha evvelki asırlara nazaran bir hususiyeti varsa oda mezkûr istisnanın gün geçtikçe genişlemesidir (7). Münferit devletlerin kanun koyma hususunda sahip oldukları “mutlak” hakimiyetin, sağlık işleri, işçi ve çalışma işleri, milletlerarası muhaberât ve nakliyat işleri, hatta eğitim ve genel ekonomi plânlaştırılma işleri dolayısıyla ne kadar muhim istisnalarla delinmiş olduğu henüz kafi derecede takdir edilemeyen bir hakikattir. Egemenlik, sözde mutlaktır. ve nazari olarak münferit devletlerin kanun koyanları, kendi hakimiyetlerini delen veya tahdit eden kaideleri havi devletler arası sözleşme ve andlaşmaları kabul veya redde serbesttirler. Fakat bu serbestî zahiridir. Zira her münferit devlet, ister birleşmiş millet üyesi olsun, ister diğer devletlerle birlikte ve onların yanında yaşamak zaruretinde bulunsun, her iki halde de hayati fayda ve nimetlere sahip olabilmek için ister istemez mutlak hakimiyetinden küçük büyük inhisafı kabul etmek mecburiyetinde kalacaktır. Bu, inkâr edilmez içtimai bir olaydır ve hiç bir hükûmet, temsil ettiği devlet ne kadar muazzam ve kuvvetli olursa olsun, takip ettiği siyasette bu olayı ihmal edemeyeceği gibi küçümseyemezde. Aksi takdirde mezkûr devlet bir gün, telâfisi kabil olmayan manevi ve maddi zararlara katlanmaya mecbur kalır.

Bu mülâhazalar bilhassa incelediğimiz konu bakımından önemlidir. Eser sahiplerine, emekleri mukabilinde verilecek münasip karşılığın neden ibaret olacağı ve nasıl hukuken temin edileceği meselesinin halli uzun za-

(7) HİRŞ: Ticaret hukukunda modern temayüller. Say. 13.

mandanberi bir millî hukuk meselesi olmaktan çıkmış ve milletlerarası, hattâ evrensel bir mahiyet kazanmıştır. Yukarıda belirttiğimiz gibi fikir eserleri, modern tekniğin icad ettiği ve her gün daha fazla tekemmül ettireceği alet ve vasıtalar sayesinde artık devlet hudutlarını tanımayan ve bütün dünya üzerinde aynı zamanda yayımlanan yani aynı zamanda her yerde hazır bulunabilen mallar haline gelmiştir. Şu halde eser sahiplerine bahşedilmesi lâzım gelen karşılığın “münasip” addedilebilmesi için, bahis mevzuu eserlerin modern teknik sayesinde haiz oldukları geniş yayım imkânlarına göre tesbit edilmiş olması lâzımdır. Bu ise münferit devletlerin dahili kanunları ile yapılamaz. Zira himayeye mazhar telâkki olunan menfaatlar umumiyet itibariyle yerli mahiyette olduğu cihetle milli kanunlar da esas itibariyle mülki olup kendilerini isdar eden devletin hudutları dışında hüküm ifade etmezler. Dolayısıyla bir devletin içinde eser sahiplerine mahfuz tutulan mutlak haklar kaideten bu devletin hudutları dışında nazara alınmaz. Bu suretle mahiyeti itibariyle her yerde hazır ve dünyanın her köşesinde sulp cisim veya dalga şeklinde ticaret konusu olan fikir eserlerini yaratan kimseler “kendilerine ait olan” dan yalnız cüz’î bir kısmını elde edebilirler. Bu ise bir milletin yaratıcı elemanlarını teşvik değil, müteessir eder ve dolayısıyla bütün milletin kültür inkişafına mani olur. Gerçi bazı ticaret erbabı ve fikir korsanları için mezkûr durum faydalı olabilir. Fakat “hırsızlıktan” cezasız olarak faydalanmak keyfiyeti, çalınan mal yabancı bir ülkede elde edilmiş olsa dahi bilmemki, hangi vazi kanun tarafından hangi ahlâk veya hukuk prensipleri namına meşru ve muhik gösterilebilir? Hele “insan hakları evrensel beyannamesi” nin yayımlanmasından sonra (R. G. 7217).

İşte bu nevi mülâhazalarla 28. Mart. 1852 tarihinde Fransa’da bir kararname isdar edilmiştir ki buna göre Fransa dışında, hattâ fikir eserlerini hiç korumayan bir memlekette neşredilen her matbu eser Fransa’da Fransız eserlerine bağışlanan kanuni himayeden faydalanabiliyordu.

Fakat başka bir yerde (8) gösterdiğim gibi bu teşebbüs doğrudan doğruya pratik bir netice vermemiştir. Ancak şu itibarla muvaffak olmuş sayılabilirki, bütün memleketlerde ilgililer, mezkûr Fransız kararnamesine işaret etmek suretiyle harekete geçerek âmme efkârını ve hükümetleri milletler arası himaye lehinde cephe almaya ikna etmeğe başlamışlardır.

İlgililerin senelerce devam eden bu nevi gayretlerinin neticesinde 9 Eylül. 1886 tarihinde Bern’de Almanya, Belçika, Fransa, Haiti, İngiltere, İspanya, İsviçre, İtalya, Liberya ve Tunus’un murahhasları tarafından bir sözleşme imzalanmıştır. “Edebi ve artistik eserlerin himayesine müteallik

(8) Fikri Say, C. I. No. 69 ve 70.

Bern sözleşmesi" (9) veya kısaca "Bern sözleşmesi" şeklinde adlandırılmış olan bu konvansiyon 4. Mayıs. 1896 da Paris'te, 13. Kasım. 1908 de Berlin'de, 20. Mart. 1914 de Bern'de. 2. Haziran. 1928 de Roma'da ve 26. Haziran. 1948 de Brüksel'de tadil ve itmam edilmiştir.

Sözleşmenin müteaddit şekilleri birbiriyle mukayese edildiği zaman iki temayül göze çarpmaktadır. Bunlardan biri, fikir eserlerini çoğaltmak ve yaymak tekniğinin inkişâfı ile hemahenk olarak eser sahiplerine saklı tutulan hakların mahiyet ve şumulü itibariyle git gide genişletilmesi temayülü, diğeri ise milletler arası hukukun modern gelişmesi ile hemahenk olarak eser sahiplerine doğrudan doğruya sübjektif hakların bahşedilmesi temayülüdür.

Son 60 yıl içinde fikir eserlerinin yayımlanması için ziya ve ses dalgalarının kullanılması ve bu eserden iktisaden faydalanmak imkânlarının film, fotoğrafçılık, radyo, televizyon ve gramofon plâğı sayesinde hemen hemen hudutsuz bir hal alışı üzerinde fazla durmaya lüzum yoktur. Bu herkeze bilinen bir olaydır, halbuki milletler arası hukukun yalnız devletler arasında hak ve borç kuran bir hukuk sistemi olmayıp, aynı zamanda fertler lehine de sübjektif haklar bahşeden kaideleri ihtiva ettiği yolundaki görüş, birinci dünya harbine kadar hakim olan ve klâsik sayılan nazariyeden daha yenidir (10).

Filhakika bu klâsik nazariyelere göre milletler arası andlaşmalar fertlere ait sübjektif haklar için doğrudan doğruya bir kaynak teşkil etmeyip, belgi ilgili devletlerin birbirlerine karşı, mezkûr andlaşmalara uygun kanunlar isdar edecekleri yolundaki teahhütlerini ihtiva eden vesikalardan ibarettir. Şu halde milletlerarası bir borç mahiyetinde telâkki edilen bu görevi yapmayan bir devlete karşı başka devletin bir ferdi himayesiz kalmaya mahkûmdur, meğerki kendisinin mesul olduğu devlet, görevini yapmayan diğerk devlet üzerinde bu hususda müessir bir tazyik icrasına muktedir olsun. Demek oluyor ki yabancıların menfaatlarını sağlamak maksadiyle yapılan milletlerarası sözleşme ve andlaşmaların müessiriyeti, klâsik nazariyelere göre her hevletin keyfine diyemezsek "hüsnüniyetine" bağlıdır. Bu "hüsnüniyet" in sağlam bir garanti olmadığını, hususiyle parlâmentolarda nüfuz sahibi olan bazı grupların kendi şahsî menfaatlerine dokunan milletler arası sözleşmelerin tasdiki esnasında ses çıkarmasalar bile, bunların yerine getirilmesi için gerekli olan kanunların isdarına çeşitli yollar ve vasıtalarla mani olabileceklerini artık tecrübe, hiç değilse

(9) Convention de Bern pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques.

(10) Bak. Zekil Mes'ut ALSAN - Devletler hukukunda yeni gelişmeler Sayfa 81 ve devamı hususiyle sayfa 103.

fikir eserleri sahasında kâfi derecede ispat etmiş bulunmaktadır.

Bu sebeplerden dolayı, Bern sözleşmesinin 1948 de Brüksel'de yeniden kaleme alınmış olan bugünkü şeklinde fertlere doğrudan doğruya tanınan haklar sözleşmenin eski metinlerine nazaran o kadar çoğalmıştır ki bu hususta romalıların kabul ettikleri mânada bir "Ius Gentium" dan bahsedilebilir. "Unesco" tarafından yayın alanına çıkarılmış olan "Copyright Bulletin" (11) de söylendiği gibi adeta bizzat sözleşmenin mahiyeti değişmiştir: Sözleşme bütün âkit devletlerde **müşterek** bir himayenin doğrudan doğruya kaynağı olan hakiki bir **milletler arası kanun** halini kazanmıştır. (12) Sözleşmenin 1928 yılında Romada kabul edilmiş şekli ile bugünkü şekli arasındaki önemli fark, ikinci maddesinden bariz bir surette anlaşılmaktadır: 1928 yılı metnine göre "Birliğe dahil memleketler zikr olunan eserlerin himayesini temin ile mükelleftirler". Halbuki yeni metne göre "Yukarda sayılan eserler Birliğe dahil bütün memleketlerde himaye görürler. Bu himayeden eser sahibi ve onun halefleri faydalanır". Görülüyor ki devletlere yüklenen bir vazife olarak eser sahiplerine dolayısıyla temin edilmek istenen bir menfaat, bu defa, sübjektif hak olarak doğrudan doğruya eser sahiplerine bağışlanmıştır.

Şu halde Türkiye Bern sözleşmesinin Brüksel metnine iltihak ederek birliğe girerse başka kanuna hacet-olmadan ve sadece iltihak kanunu sayesinde yerli ve yabancı ser sahipleri, sözleşmenin çerçevesi dahilinde fikri haklara sahip olacaklardır. Bunun için sözü geçen sözleşmenin Brüksel şeklini tahlil etmek faydadan hali olmasa gerektir.

— B —

SÖZLEŞMENİN TAHLİLİ

Bern sözleşmesi milletler arası bir birlik statüsü mesabesinde olduğu cihetle çift bir önemi haizdir: Sözleşme bir taraftan birliğin doğumu için zaruri olan hukukî unsur olup aktî bir mahiyet arz etmektedir; diğer taraftan aynı zamanda birliğin statüsü olup devamı müddetince birlik üyelerinin yekdiğeriyle olan münasebetlerini, birlik organlarının yetkilerini, birliğe dahil devlet uyruklarının eser sahipliği bakımından haiz oldukları durumu tanzim etmektedir. Bu itibarla sözleşmeyi tahlil maksadiyle evvelâ

(11) Cilt 1, No. 2, Sahife 12 - 13.

(12) Plinio Bolla'da "milletlerarası kanun" tâbirini kullandığı halde (Le Droit d'Auteur) adlı mecmuada 1949 Sh: 35), Desbois "Droit Commun" tâbirini tercih etmiştir (Recueil Dalloz 1948 Chronique XLIV Sh: 185 ve devamı). Baum ise "jus conventionis = sözleşme hukuku" tâbirini kullanmaktadır (Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht 1949 Sh: 1 ve devamı).

kuruluş ve teşkilâta müteallik hükümleri ve ondan sonra da eser sahiplerine tanınan haklarla üye devletlere bırakılmış olan serbestisinin hududu hakkındaki kaideleri incelememiz lâzımdır.

— I —

Yukarda söylendiği gibi Bern itilâfnamesi 9. Eylül. 1886 da Bern'de imzalanmış olup 4. Mayıs. 1896 da Paris'te, 13. Kasım. 1908 de Berlin'de, 20. Mart. 1914 de Bern'de, 2. Haziran. 1928 de Roma'da ve nihayet 26. Haziran. 1948 de Brüksel'de tadil ve itmam edilmiştir.

1 — Sözü geçen konferanslardaki resmi vesikalar Fransızca olarak tanzim edilmiştir. 1948 yılı Brüksel konferansında bu an'aneye itiraz edilmiştir. Hararetli münakaşalara sebebiyet veren bu dil meselesi (12a) nihayet Sözleşmenin 31 inci maddesinde şu şekilde hal edilmiştir: Resmî dil olarak Fransızca muhafaza edilmekle beraber buna muadil bir metin İngilizce olarak kaleme alınacak ve fakat vesikaların tefsirinde anlaşmazlık olursa Fransızca metin daima esas tutulacaktır.

Birliğe dahil iki yahut daha çok memleket arasında sözleşmenin tefsir yahut tatbiki bakımından müzakere yolu ile halledilmemiş olan her anlaşmazlık, ilgili memleketler başka bir tesviye tarzi üzerinde uzlaşamadıkları takdirde bir karara bağlanmak üzere Milletler arası Adalet Divanına sevkedilecektir (Madde: 27 mükerrer).

2 — Revizyon kongrelerinde kabul edilen değişiklikler ilk metne ek olarak ithal edilmemiş, belki her kongrede değişiklikleri ihtiva eden tam yeni bir metin kararlaştırılmış olduğu cihetle müteaddit metinlerden hangisinin ve hangi devlet için muteber olduğu meselesi bilhassa önemlidir.

1. Ocak. 1950 günündeki durum şu şekilde hülâsa edilebilir (13) :

1948 yılı Brükselde kabul edilen metin şimdiye kadar hiç bir memleket tarafından tasdik edilmiş değildir. 28. inci maddeden (14) anlaşılacağı gibi bu metin yeni şekli tasdik edecek olan devletler arasında ancak 1. Ağustos. 1951 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir. Şu kadar ki sözleşme bu tarihten önce en az 6 devlet tarafından tasdik edildiği takdirde 6. cı musaddak suertini tevdi haberinden 1 ay sonra mezkur 6 memleket arasında yürürlüğe girecektir. O ana kadar sözleşmenin 1928 yılı Roma

(12a) Plinio Bolla - zikri geçen yerde: Sahife: 34 - 35.

(13) Tafsilât için Bak.: Le Droit d'auteur adlı mecmua 1950, 1. ci nüsha sahife: 1 ve devamı.

(14) Özel bir kayıt olmadıkça bu makalede zikredilen maddeler Bern sözleşmesinin Brüksel metnine matuftur.

şekli muteberdir. Şu halde 1. Ocak. 1950 tarihinde aşağıda sayılan ve beşeriyetin yarısını teşkil eden takriben 1 Milyar nüfuslu 40 devlet sözleşmenin üyesi olup aralarında halâ 1908 yılı Berlin Metni ile bağlanmış olan Siyam ve Güney Batı Afrika hariç olmak üzere 1928 yılı Roma metnini tatbik etmektedir (15) :

Almanya, Avusturalya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı (Filistin dahil), Çekoslovakya, Danimarka, Fas, Finlandiya, Fransa, Güney Afrika Birliği, (Güney Batı Afrika dahil), Hindistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Liechtenstein, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Molako, Norveç, Pakistan, Papalık, Polonya, Portekiz, Romanya, Siyam, Suriye, Tunus, Yeni Zelanda, Yugoslavya ve Yunanistan'dır.

3 — Adları geçen devletler (Asıl ülkeleriyle muayyen müstemlekeleri ve himaye memleketleri gibi ülkeler dahil olmak üzere) (15a) eser sahiplerinin edebi ve artistik eserleri üzerindeki haklarının himayesi için bir **Birlik** teşkil etmektedir (Madde: 1).

Bu birlik henüz üye olmayan bütün devletlere açıktır. 25 ve 28 inci maddelerinden anlaşılacağı gibi Birliğin dışında olan memleketler İsviçre Konfederasyonu Hükümetine gönderilecek bir beyanname ile birliğe iltihak edebilirler (16). İltihakın şekli şartı pek basit olduğu halde iltihakın hüküm ifade etmesi keyfiyeti iki mühim maddi şarta bağlıdır: İltihak etmek isteyen devlet, iltihak beyanından önce Bern sözleşmesinin konusunu teşkil eden hakların kanunî himayesini kendi ülkesinde temin etmiş olmalıdır. Diğer taraftan iltihak beyanı, sözleşmede sarahaten saklı tutulanlar hariç olmak üzere, hiç bir ihtirazî kaydı ihtiva etmemelidir.

a) İlk şarta gelince; Memleketimizde bugün eser sahiplerine tanılan kanunî himayenin Bern sözleşmesinin Brüksel şekli şöyle dursun Roma şeklindeki vüs'at ve şumulünde bile temin edilmiş olmadığı inkâr edilmeyen bir hakikattir (17). Binaenaleyh Türkiye Cumhuriyeti 28 inci maddenin 3. cü fıkrası uyarınca 1. Temmuz. 1951 den evvel ihtiyarına göre, ister Roma'da imzalanmış sözleşmeye ister Brüksel metnine iltihak edebilir.

(15) Bu metnin Türkçe Tercemesi : İstanbul Huk. Fak. Mecmuası cilt. VII. Sahife: 430 ve devamı.

(15a) Bak: Not: 13.

(16) 25. inci maddenin 3. cü fıkrasına göre iltihak, intisab eden memleket tarafından muahhar bir tarih gösterilmiş olmadıkça, İsviçre konfederasyonu tarafından diğer bütün üye devletlere yapılacak tebliğin gönderilmesi tarihinden 1 ay sonra muteber olur.

(17) Tafsilât için bak: İstanbul Huk. Fak. Mecmuası, Cilt. 7, Sh: 444, 445.

Fakat 1. Temmuz. 1951 den sonra ancak Brüksel'de imzalanmış olan sözleşmeye iltihak yoluyla ki birliğe girmek imkânından faydalanılabilir. Bunun için iltihak beyanından önce 1910 yılı telif hakkı kanununun yerine geçmek üzere Bern sözleşmesine uygun yeni bir kanun isdar etmesi lâzımdır (18). Bu zaruret ister Roma metni ister Brüksel metni seçilmiş olsun, bedihidir, Zira Roma metni tercih edildiği takdirde eser sahipleri (Yukarıda A, II, de izah edildiği gibi) zaten doğrudan doğruya bir himayeye kâfi derecede mazhar olmayacaklardır. Brüksel metni kabul olunduğu takdirde ise her ne kadar eser sahipleri sözleşmenin çerçevesi dahilinde fikri haklara doğrudan doğruya sahip olacaklarsa da bu haklardan faydalanma derecesi yine az çok yerli tatbikat hükümlerine tabi olacaktır.

b) İhtirazî kayıtlara gelince : Gerek Roma, gerek Brüksel metninin 25 inci maddesinin 3. cü fıkrası bu hususta sarihdir. İltihak, sözleşmede münderic bütün şartlara itirazsız muvafakat edilmesi mânasını tazammun eder. Mamafih iltihak eden memleketin hiç olmazsa şimdilik 8. inci maddede yerine, tercüme ilgilendirmesi bakımından 1896 da Paris'te yeniden gözden geçirilmiş olan 1886 tarihli Birlik Sözleşmesinin 5 inci maddesinin hükümlerini ikame etmek istediği kaydını ihtiva edebilir. Şu şartla ki bu hükümler yalnız memleketin diline yahut dillerine tercümeyi istihdaf etsin.

Demek oluyor ki her ne kadar tercüme hakkı esas itibariyle asıl eser üzerindeki fikri hakların bütün devamı müddetince eser sahibine mahfuz tutulmuşsa da umumiyetle eser sahibini ölümünden sonra 50 yıl devam eden koruma süresi, iltihak eden devletin diline yapılacak tercemeler için ihtirazî bir kayıt vasıtasıyla asıl eserin menşei memleketinde neşrinden 10 yıl sonra bitecek kadar pek kısa bir müddete indirilebilir.

Daha ileri giden ihtirazî kayıtlar hususuyla tercüme hakkını hiç tanımamak kaydı, hem sözleşmenin 25 inci maddesi hükmüne hem de sözleşmenin tadili için talep edilen oy birliği esasına (Madde 24 fıkra 3) aykırı olduğundan iltihak beyanını hükümsüz kılar (19).

4 — Birliğe dahil olan her memleket, Birliğe dahil diğer memleketler arasında muteber kalmak üzere İsviçre Konfederasyonu Hükümetine yazılı olarak gönderilecek bir tebliğ ile her zaman birlikten çıkabilir. Şu ka-

(18) Netekim böyle bir kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, fakat meclisin fesih kararı üzerine müzakeresi talik edilmiştir.

(19) 1931 senesinde Türkiye, terceme hakkı mahfuz tutulmak şartıyla Bern sözleşmesine iştirak etmek istemişse de bu kaydı ihtirazi diğer akit devletlerin kabul ve tasvibine muallak olduğundan ve bunlardan da 10 devlet sarahaten itiraz etmiş olduğundan iştirak beyanımız Milletlerarası hukuk sahasında hiç bir hüküm ifade etmemiş ve Türkiye bundan dolayı Bern konvensiyonuna henüz girmemiştir.

darki bu çıkma salâhiyeti ilgili memleketin iltihak veya tasdik tarihinden başlamak üzere 5 senelik bir müddetin hitamından evvel kullanılamaz (Madde: 29). Demek oluyor ki üye devletlere verilen birlikten çıkma serbestisine rağmen sözleşme; süre tahdidi olmaksızın, yürürlükte kalır.

5 — Bern'de "Edebi ve artistik eserlerin himayesi için milletler arası birlik Bürosu" (kısaca "Bern Birlik Bürosu") adı altında kurulmuş bulunan Milletler arası bir Ofis, teşkilâtının tanzim ve işleyişini murakebe eden İsviçre Konfederasyon Hükümetinin Yüksek otoritesi altında, birlikle ilgili olan ve sözleşmenin 22 inci maddesinde sayılan işlere bakar. Büronun masrafları 23 üncü maddede yazılı esaslar gereğince birliğe dahil memleketler tarafından müştereken ödenir.

II

Bern sözleşmesinde ferdlere doğrudan doğruya tanınan münferit hakları incelemeden evvel bu hakların konusuna müteallik genel hükümler üzerinde durmamız lâzımdır. Bu bakımdan bir taraftan sözleşmenin gayesini çizen hüküm ile, diğer taraftan önemli mefhumların çerçevesini tesbit eden bir iki maddenin hükümleri tahlile muhtaçtır. Zira Birliğe giren her devlet iltihak beyannamesiyle sözleşmede münderiç bütün şartlara itirazsız muvafakat etmiş sayılacağından (Madde: 25, Fıkra: 3), gerek sözleşmenin tatbik ve tefsirinde gerek sözleşmeye uygun gelmesi lâzım gelen (Madde: 25, Fıkra: 1), yerli mevzuatında mezkûr hükümleri aynen kabul etmeye mecburdur.

1 — Üye memleketler, **eser sahiplerinin edebi ve artistik eserleri üzerindeki haklarının himayesi için bir Birlik** teşkil etmektedirler (Madde: 1). Bu hükümden şu neticeler çıkmaktadır.

a) **Eser sahiplerinin** hakları bahis konusu olduğundan eser sahibi olmayan kimselerin fikir eserleri münasebetiyle iddia ettikleri haklar sözleşme dışında kalmaktadır. Bundan dolayı bir taraftan film yıldızlarının, ses ve tiyatro sanatkarlarının, orkestra şefleriyle solistlerin hakları hiç nazara alınmamış diğer taraftan plâkları imal eden müesseselerin menfaatleri de himaye edilmemiş (20) buna mukabil Sinema ve fotoğraf eserleri "edebi ve artistik eserler" tabiri içine ithal edilmiş olduğundan (madde: 2, fık-

(20) Sayılan kimselerin haklarına müteallik milletler arası bir himayeyi de sağlamak saksadiyle 1940 da Samaden de toplanan bir konferans hazırlayıcı mahiyette olan önemli tekliflerde bulunmuştur: Droit D'auteur mecmuası 1940 sayfa 125 ve devamı. Memleketimizdeki durum: "Fikri Say adlı kitabımın ikinci cildinin 23, 24, 58 (Not: 1), 78 - 83 üncü sahifelerinde izah edilmiştir.

ra: 1) bu nevi eserleri “yaratana” kimselerinde “eser sahibi” addolunması lâzımgelmıştır.

Yalnız eser sahiplerinin değil aynı zamanda onların **haleflerinin** de himayeden faydalanacağı keyfiyeti bu defa sözleşmede (madde 2 fıkra 4) açık ifadesini bulmuştur. Bu suretle nazariyede pek münakaşalı olan bir mesele (21) halledilmiştir: Eser sahiplerine tanınan haklar şahsa bağlı olan ve dolayısıyla “Substance” itibariyle başkasına devredilmeyen hak mahiyetinde olmayıp bilâkis hayatta vaki olan temlik tasarrufu ara mevzu teşkil edebileceği gibi miras yoluyla da intikal edebilirler. Şu kadarki eser sahiplerinin manevi menfaatlarını koruyan haklar (Droit Moral) ve güzel sanat eserleri üzerindeki pay alma hakkı (Droit de suite) hususunda eser sahibinin ölümünden sonraki durum hakkında özel kaideler saklı tutulmuştur. (Madde 6 mükerrer fıkra 2, madde 14 mükerrer.)

b) Eser sahiplerinin edebi ve artistik **eserleri** üzerindeki haklarının himayesi istihdaf edilmekte olduğundan “eser” vasfını haiz olmayan fikir mahsulleriyle “eser” vasfını haiz olupta “Edebi ve artistik” mahiyette olmayan eserler sözleşmenin dışında kalmış demektir.

Bir fikir mahsulünün hangi şartlar altında “eser” vasfını haiz olduğu meselesi nazariyede münakaşalı olduğu gibi müteaddit devletlerin kanunlarında da aynı tarzda hal edilmiş değildir. (22) Bununla beraber şu cihet umumiyet itibariyle kabul edilmiştir ki “eser”, ancak yaratıcı bir fikri çalışma mahsulü olabilir. Bu prensip Bern sözleşmesi Roma metninin sinema mahsullerine müteallik olan 14 üncü maddesindeki “Orjinal karakter” tâbiri ile ifade edilmiş ise de Brüksel metninde mezkûr hüküm kaldırılmış ve Sinema eserleri şartsız olarak diğer edebi ve artistik eserler arasına sokulmuştur. (Madde 2 fıkra 1). Fakat bu suretle yalnız yaratıcı bir fikri çalışma mahsulünün “Eser” olarak telâkki edilebileceği prensibinden de vazgeçilmiş olduğunu zannetmek doğru olmasa gerektir. Zira Brüksel konferansında cereyan etmiş olan münakaşaları resmi veya gayri resmi sıfatla takip edenlere göre; sözleşmenin 2. ci maddesinin 1. ci fıkrasında sayılan bütün eserlerin esas vasfı, bunların “Caractère d’une creation personelle” (sahibinin hususiyetini taşıyan yaratıcı bir mahsul olmak) mahiyetini haiz olması keyfiyetidir. (23). Bu esas yalnız konferansın gerek umumî toplantılarında ve gerek komisyon müzakerelerinde itirazsızca kabul ve tasvip edilmekle kalmamış aynı zamanda külliyata müteallik 2. ci maddenin yeni 3 üncü fıkrasında da ayrıca ifadesini bulmuştur.

(21) HİRŞ. Fikri Say, Cilt 2 No. 285 - 290, 337 - 363.

(22) Teferruat hakkında bak. Fikri Say, Cilt: 2, No. 219, 220.

(23) Baum, adı geçen yerde sayfa 7. Bolla adı geçen yerde sahife 26.

Zira her nevi külliyyat değil belki münderecatının tertibi yahut intihabı itibariyle fikri bir yaratma mahsulü olan külliyyat himayeye lâyık bir eser olarak telâkki olunur. Şu halde bu esasın sözleşmede genel bir prensip olarak sarih bir şekilde ifade edilmemiş olması mahzur teşkil etmez. Nete-kim hakkı telif kanunumuzda da mezkur esas rükne dair hiç bir sarahat mevcut olmamakla beraber sadece "Asâr" (eserler) tâbirinden, alehtlak fikir mahsullerinin kanunun çerçevesi içine girmedikleri neticesi çıkmaktadır (24). Bu bakımdan şu cihet te belirtilmelidir ki bir sinema eseri diğer bir edebi veya artistik esere istinaden meydana getirilmiş olsa bile fikri bir yaratma mahsulü mahiyetinde bulunmak şartıyla orijinal bir eser olarak himaye edilir. (Madde 14 fıkra 2). Roma metnine uygun olan bu hüküm sadece bir zuhul eseri olabilir, zira ikinci maddenin değiştirilmiş 2. inci fıkrasına göre bütün edebi ve artistik eserlerin işlemleri (Transformations), (diğer şekillere ifrağı) Orijinal eserler olarak (Comme des Oeuvres Originales) himaye görürler. Fakat diğer bir tefsir tarzıda mümkündür: Başka bir yerde (25) gösterdiğimiz gibi her fikir eseri, kendisinden evvel mevcut fikir eserlerinden istifade suretiyle vücade getirilir. Mamefih her fikir mahsulünün kendisinden evvelkilerle olan bağılılığı aynı derecede değildir. Bağlılık derecesine göre yeni eser ya bir intihal veya bir işleme yahutta müstakil bir eser olarak vasıflandırılabilir, bir intihal ise her himayeden mahrumdur. İşleme ise, yani işleyenin hususiyetini taşıyorsa asıl eserin sahibinin haklarına hürmet edilmek şartıyla tıpkı bir orijinal eser gibi himayeye mazhardır, halbuki diğer bir eserden istifade suretiyle vücade getirilen ve bu esere nisbetle müstakil bir mahiyet arzeden eserler ne intihal, nede işlemedir. Bunlar tıpkı orijinal eser gibi değil, belki doğrudan doğruya **orijinal eser olarak** himaye görürler.

Bu ayırma kabul edilirse edebi ve artistik eserlerin işlemleri (Transformations) olan sinema eserleri ile edebi ve artistik eserlerden sadece mülhem olan (tirées de...) sinema eserleri arasındaki farka uygun gelen ikinci maddenin ikinci fıkrasıyla 4 üncü maddenin 2 nci fıkrası arasındaki fark muhik sayılabilir.

c) Fakat "eser" vasfını haiz olan bütün fikir mahsulleri değil, yalnız **edebi ve artistik** eserler üzerindeki hakların himayesi istihdaf edilmektedir. "Edebi ve artistik eserler" tâbirinden neyin anlaşılması lâzımgeldiği sözleşmenin 2 inci maddesinde tesbit edilmiştir. Bu hususta Brüksel metninin 1928 yılı Roma metnine nazaran arzettiği yenilik, sinema ve fotoğraf eserleriyle sinema veya fotoğraf tekniklerine benzer bir usulle elde edil-

(24) HİRŞ. Fikri Say, Cilt. 2, No. 220. HİRŞ. Fikri ve Sınai haklar No. 149.

(25) HİRŞ. Fikri Say, Cilt. 2, No. 248 - 250. HİRŞ - Fikri ve sınai haklar No. 175.

miş eserlerin sarahaten edebi ve artistik eser" olarak tanınmasıdır. Fakat bu nevi mahsullerin de yalnız fikri bir yaratma eseri teşkil edip yaratan kimsenin hususiyetini taşıdığı takdirde "eser" olarak himaye görebileceği keyfiyeti Brüksel konferansı müzakerelerinde sarahaten belirtilmiştir (26). Bu vasfı haiz olmayan fotoğraf mahsulleri - ki bunlar günlük hayatta fotoğrafların kahir ekseriyetini teşkil etmektedir - edebi ve artistik eser olarak himayeden faydalanamayacaktır.

Bundan başka yukarıda (b) de gösterdiğimiz gibi, bütün külliyat "değil, yalnız "eser" mahiyetinde olan külliyat himaye görmektedir. Bu suretle, münferit makale ve yazı üzerindeki fikir haklarından sarfınazar, bizzat gazete, mecmua vesair mevkutelerin de "eser" olarak tavsif edilebilip edilememesi meselesi hal edilmiştir. Şöyle ki: Bu nevi külliyat, münderecatının tertip ve arzediliş tarzı itibariyle fikri bir yaratma eseri teşkil etmeyerek sadece okuyucuları celp ve cezbetmek bakımından tertip edilen haiz olduğu reklâm maharetini isbat ettiği takdirde "eser" olarak telâkki edilemediğinden gazete vesair mevkut mecmuaların kendileri yalnız nadiren "edebi ve artistik eser" olarak himaye edilebilecektir.

Nihayet tatbiki sanat eserleri de "edebi ve artistik" eserler grubuna ithal edilmiştir. Fakat tatbiki sanat eserlerini sınaî model ve resimlerden ayırd etmek hem nazari ve hem de pratik bakımdan her memleketin özel şartlarına bağlı olduğundan mezkûr fikri mahsullere ait olan kanunların tatbik sahasını ve bunların himaye şartlarını tanzim etmek hususu münferit üye memleketlerin mevzuatına bırakılmıştır (Madde 2, fıkra 5).

Binaenaleyh her devlet bu bakımdan serbest olup tatbiki sanat eserinin "Edebi ve artistik eser" olarak himayesini öyle şekli veya maddi şartlara tabi tutabilirki neticede ilgililer ancak nadiren bu himayeden faydalanabilirler; nitekim ikinci maddenin yeni 5. ci fıkrasında: "menşe memlekette sadece (sınaî) resim ve model olarak himaye edilen eserler için Birliğe dahil diğer memleketler de ancak bu memleketlerde resim ve modellere bahşedilen himaye talep olunabilir" dendiğine göre tatbiki sanat eserlerini sadece sınaî resim veya model olarak himaye etmek Bern sözleşmesine göre caizdir.

d) Bern sözleşmesinin gayesi, sahiplerin edebi ve artistik eserleri **üzerindeki haklarını** korumaktır. Hangi haklar bahis mevzuudur? haklara konu teşkil eden **fikir eserleri** sözleşmede sarahaten sayılmış olduğu halde hangi hakların **fikri haklar** kategorisine dahil olduğu hususunda aynı vuzuh yoktur. Gerçi, 4. cü maddenin 1. ci fıkrasına göre, birliğe dahil olan memleketlerden birine mensup olan eser sahipleri eserin menşe memleke-

(26) Baum Zikri geçen yer s. 7. No. II 2 b; Bolla zikri geçen yer S. 26.

tinden başka diğer memleketlerden o memleket uyruğuna ilgili kanunların halen verdiği veya bilâhare vereceği haklardan ve **işbu sözleşme tarafından sureti mahsusada bahşedilen haklardan istifade ederler.** Fakat doğru-
dan doğruya sözleşmeden doğup eser sahibine mahfuz tutulan hakların ne oldukları ancak sözleşmenin lâfzından veya ruhundan istihraç edilebilir.

Sözleşmede **sarahaten** tanınan fikri haklar şunlardır :

I — Edebi ve artistik eserlerin :

1 - Tercümesini yapmak veya tercümesine müsaade etmek hakkı (Madde: 8)

2 - Radyo ile yayımına veya işaret ses yahut resim nakline yarayan diğer bir vasıta ile umuma arz edilmesine, radyo ile yayımlanan eserin gerek telli gerekse telsiz her türlü nakliyat veya oparlör gibi aletlerle umuma arz edilmesine müsaade etmek hakkı (Mad: 11 mükerrer).

II — Edebi, ilmi yahut artistik eserlerin :

1 - Bunlar gazete veya mevkut mecmualarda neşredildiği takdirde çoğaltılmalarına müsaade etmek hakkı (Madde: 9).

2 - Adaptasyon, aranjman gibi diğer şekillere ifrağına müsaade etmek hakkı (Madde: 12).

3 - Sinema tekniğiyle adaptasyon veya teksirine ve böylece adapte veya teksir edilmiş eserlerin tedavüle vaz'ına, umuma çalınmasına ve temsiline müsaade etmek hakkı (Madde 14).

III — Edebi eserlerin :

1 - Umuma okunmasına müsaade etmek hakkı (Madde 11, ikinci mükerrer).

2 - Külliyat halinde toplanmasına müsaade etmek hakkı (Madde: 2. ikinci mükerrer).

IV — Dram, musikili - dram ve musiki eserlerinin umumi mahallerde temsiline ve çalınmasına ve bu nevi temsillerin her nevi vasıta ile umuma nakline müsaade etmek hakkı (Madde: 11).

V — Musiki eserlerinin mihaniki aletlerle kaydedilmesine ve böylece kaydedilmiş eserlerin bu aletler vasıtasıyla umuma çalınmasına müsaade etmek hakkı (Madde 13).

VI — Eserin nev'ine bakılmaksızın 6. cı mükerrer maddede sayılan **mânevi haklar.**

Sözleşmenin **ruhundan** istihraç edilebilen haklara gelince: evvelâ şunu tebarüz ettirmemiz lâzım gelmektedirki "ruh" tâbiri ile kastedtiğimiz husus, nihayet 63 yıldan beri Avrupa memleketlerinin ekserisinde tatbik edilmekte olan bu sözleşmenin maksat ve gayesine müteallik müşterek fi-

kirlerden ibaretti. (Communis Opinio). Bu müşterek fikirler de sözleşmeye dayanmaktadır. Yalnız şu hususiyet vardır ki yukarıda sayılanlar hakkında **sarih** hükümler mevcut olduğu halde aşağıda zikredilecek haklar muayyen istisnai ve ihtirazi kayıtlarda **zımnen** mündemiç bulunmaktadır. (27).

Bu bakımdan bilhassa edebi ve artistik eserlerin çoğaltılmasına ve çoğaltılmış nüshaların tedavüle konmasına müsaade etmek hakkı bahse değer. Gerçi sözleşmede bu hususta kesin bir hüküm yoktur. Fakat fikir eserleri hakkındaki hukuk sahasının tarihini bilen herkes mezkûr hakkın en iptidai ve, tabir caizse, en tabii ve kendiliğinden anlaşılır bir hak olarak telâkki edildiğini de bilir.

Netekim İngilizce resmi dili olan bütün memleketlerde "Copyright" (teksir hakkı) tabiri telif hakkına tekabül eden tabirdir. Ve böyle umumî bir çoğaltma ve yayma hakkı eser sahiplerine zımnen tanınmamış olsa idi sözleşmenin 10 ve 10 mükerrer ve (Roma metninin) 12 inci maddeleri mânasız olurdu. 15 ve 16 inci maddelerde kullanılan "mukallit", "taklit" (Contrefacteur, oeuvre contrefaite) kelimesi de fikrimizi teyit etmektedir.

İşte sözleşmeden doğup eser sahiplerine doğrudan doğruya (yani yerli mevzuata bakılmaksızın) tanınan fikri haklar yukarıda sayılanlardan ibarettir.

(Devamı vardır)

(27) Bu mesele hak. Bak: LADAS: The International Protection Of Literary and Artistie Property (1938) Cilt I S. 560 ve devamı. BAUM - Z. G. J. II s. 31 - 32 No. II, 18.